

Dtpi talabasi **Qahhorova Nargiza Hayit qizi**

email: qahhorovanargiza02@gmail.com

Annotatsiya. Multimedia va Internet texnologiyalarining paydo bo'lishi bo'yicha axborot texnologiyalarining umumiy ta'lim maktablari ta'lim va muloqot jarayonlarida samarali vosita sifatida tarbiyalashga keng yo'l ochib berdi. Axborot texnologiyalarining barkamol shaxsni rivojlantirish, mustaqil kasbi va kasbiy o'z-o'zini saqlab qolish, kasbiy mahoratini o'stirishda tutayotgan o'rni va ta'siri yoki tikligini inkor etib bo'lmaydi. Ta'lim jarayonidagi axborot maktablari umumiydagi ta'lim jarayonidagi axborot texnologiyalari yordamida umumiy va o'quvchilar tomonidan topiladi. Bolalarning fikrlash doirasi kengayadi, bilim olishlari ortadi. Mustaqil ishlashning roli ortadi, joylanadi yaxshi bolani aqliy rivojlanishga yordam beradi, hissiy-estetik doirasini davolashga, jismoniy tarbiyalarini o'stirishga yordam beradi. Kompyuter va axborot texnologiyalaridan quvvat, ta'lim, o'quv faoliyatida va o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda yangi texnologiyalar yaratiladi.

Kalit so'zlar : ta'lim, telekommunikatsiya texnologiyalari, axborot texnologiyalari, axborot tizimlari, internet resurslari.

Abstract. Due to the emergence of multimedia and Internet technologies, general educational schools of information technology have opened a wide path to education as an effective tool in the educational and communication processes. The role and influence of information technology in the development of a well-rounded personality, independent profession and professional self-preservation, professional skill development cannot be denied. Information in the educational process is found by the public and students using information technologies in the educational process. Children's range of thinking expands, their knowledge increases. The role of independent work increases, it helps the child develop mentally, helps to heal the emotional-aesthetic circle, and to develop physical education. New technologies are created from the power of computer and information technologies, in education, training activities and in the development of creative thinking of students.

Key words: education, telecommunication technologies, information technologies, information systems, Internet resources.

KIRISH

O'qituvchining kasbiy mahorati turli kompetentsiyalarni, shu jumladan ATTDan foydalanish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Har yili o'quv jarayoniga nafaqat "klassik o'qitish" usullarini, balki ATT vositalaridan foydalanish usullarini ham singdira oladigan o'qituvchilarning maqomi ortib bormoqda. Telekommunikatsiya muhitining ta'limdagi o'rni, albatta, juda katta. Avvalari o'qituvchilar ta'lim olishning yagona usuli edi, so'nggi paytlarda esa ta'lim jarayonida telekommunikatsion texnologiyalardan foydalanish qulay va samarali bo'lib qolgani uchun ATT ba'zi bir hollarda o'qitish tizimida katta raqobatchiga aylanib bormoqda. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ATT yordamida talabalarning o'zlarini ustilarida ishlab, ba'zi bir fanlarni o'zlari mustaqil o'rganishlari osonlashadi, o'quv jarayoniga qiziqishlari ham ortadi, chunki ba'zi bir mashg'ulotlar odatda sodir bo'lgan muassasa devorlaridan tashqarida, masofaviy o'tkazilishi

mumkin. Bunday hollarda ish muhitini o'quvchilarning o'zlari yaratadilar va ular faoliyatlarining natijasi bunga bog'liqligini bilganliklari uchun har qanday holatda ham uni qulay qilishga harakat qiladilar. Bundan tashqari, talabalarga qat'iy vaqt chegarasi yo'q, bu esa vazifani yaxshiroq bajarishga yordam beradi. Ular biladilarki, agar topshiriq oxirigacha bajarilmasa, uni boshqa joyda bo'lganda ham bajarish mumkin, asosiysi yaqin masofada ATT ob'ektlari bo'lsa bo'ldi. ATT dan foydalanish muayyan vazifalarni bajarish uchun ma'lum ko'nikmalarni, o'quvchilarda yuqori sifatli fikrlashni rivojlantirishga, shuningdek, ma'lum bilim bazasini va ma'lum ATT vositalari bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Hozirgi vaqtda ko'pchilik o'qituvchilar va talabalar ATT vositalaridan foydalanish bilim va ko'nikmalariga egalar[6]. Asosan, bu, kompyuterda ishlash qobiliyatidir.

Internetdagi turli xil axborot resurslari ta'limda foydali bo'lishi mumkin. Ushbu manbalar orasida resurslar kataloglari, xizmat ko'rsatish va kompyuter dasturlari, qog'oz nashrlarning elektron ko'rinishlari, elektron o'quv vositalari va ta'lim natijalarini o'lchash vositalari, yangiliklar, e'lonlar va aloqa vositalarini o'z ichiga olgan manbalar bo'lgan ta'lim Internet portallarini misol tariqasida ko'rsatish mumkin. Internet axborot resurslaridan foydalangan holda o'qituvchilar o'quvchilarning o'quv faoliyatini yanada samaraliroq boshqarish, o'qitish va natijalarni tezkorlik bilan nazorat qilish, o'quvchilarning ta'lim darajasi va bilim sifatini oshirish bo'yicha asosli va zarur choralarni ko'rish, maqsadli ravishda amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. O'z axborot resurslarini ishlab chiqish bilan shug'ullanadigan o'qituvchilar Internetda nashr etilgan ta'lim resurslaridan foydalanish uchun qo'shimcha imkoniyatga ega bo'ladilar. Xulosa qilib aytganda, ATT barcha soxalarda kerakli, dolzarb va muhim obyektlardan biri bo'lib, ta'lim sifatini oshirishda ham o'rni beqiyosdir. Shunday ekan, bu ko'nikmani o'zlashtirish va o'rganish uchun yaratilgan shart-sharoitlardan unumli foydalanilsa maqsadga muvofiq bo'ladi.

Agar texnologiya sinfda qo'llanilsa, bolalar o'rganishga ko'proq jalb qilinishi mumkin. Hozirgi yoshlar elektron gadjetlardan foydalanishga juda o'rganib qolganligi sababli, ularni maktab ta'limiga qo'shish, shubhasiz, ularning qiziqishini uyg'otishi va faollik darajasini oshirishga yordam beradi. Texnologiyani ta'limga integratsiyalash talabalarga qiziqarli o'rganish tajribasini beradi, ularga chalg'itmasdan mavzuga ko'proq qiziqish ko'rsatishga imkon beradi. Sinfda proyektorlar, kompyuterlar va boshqa zamonaviy texnik jihozlardan foydalanish o'quvchilar uchun o'qishni qiziqarli va qiziqarli qilishi mumkin. Sinfda texnologiya resurslari, og'zaki taqdimotlar va guruh ishtirokini o'z ichiga olgan vazifalarni o'rnatish orqali talabalarning o'rganishi yanada dinamik va qiziqarli bo'lishi mumkin. Ishtirok etish og'zaki muloqotdan tashqariga ham cho'zilishi mumkin [7]. Kompyuterlar va boshqa qurilmalarni raqamli vositalar bilan birgalikda ishlatish talabalarga faolroq rol o'ynashga va jarayonning markazida bo'lishga imkon beradi. O'qituvchi bu jarayonda qo'llanma bo'lib, o'rganish samaradorligini tasdiqlashi mumkin. Ko'p sonli raqamli resurslardan foydalangan holda, o'quvchilar kerakli ma'lumotlarni yuklab olishlari yoki o'zlarining mazmunini yuklashlari mumkin.

Ko'pincha oddiygina internet deb ataladigan World Wide Web o'z tarixida bir nechta o'tishlarni boshdan kechirdi va hozirgi kungacha rivojlanishda davom etmoqda. Internet internetning o'zi bilan bir vaqtda tug'ilmagan. Internetning dastlabki iteratsiyalari matnga tayangan, foydalanuvchilarning o'zaro ta'siri cheklangan va saytlarni ko'rib chiqishning oddiy usuli yo'q edi. 1989-yilda internetning yaratilishi internet yo'nalishini tadqiqotchilar, akademiklar va texnik foydalanuvchilar tomonidan qo'llaniladigan vositadan istalgan joyda Web-saytlarni ko'rib chiqish va ma'lumotlarga kirishda foydalanishi mumkin bo'lgan texnologiyaga o'zgartirdi.

Keyinchalik web texnologiyalar rivojlanib, kengayib, internet foydalanuvchilari uchun o'zaro muloqot qilishning yangi usullarini qo'shdi. Internet zamonaviy raqamli iqtisodiyotning katalizatoriga aylandi. Internetning uchta asosiy evolyutsiyasi borligi odatda qabul qilinadi, ular oddiygina Web 1.0, Web 2.0 va Web 3.0 atamaları bilan ifodalanadi. Blokcheyn va xavfsizlik texnologiyasi tobora ommalashib borayotgani sababli Web 3.0 ga qiziqish kuchayib borayotgani sababli, avvalgi avlodlarga qarash va ularni keyingi avlodlar bilan solishtirish muhim.

1. *Kirish erkinligi* — talaba deyarli hamma joyda o'qishi mumkin. Elektron ta'limning barcha funktsiyalari Internet orqali amalga oshirilmaydi. Voyaga yetgan talaba asosiy ishdan to'xtovsiz o'qishi mumkin.

2. *Ta'lim xarajatlarini kamaytirish* — talaba axborot tashuvchisi xarajatlarini o'z zimmasiga oladi, lekin uslubiy adabiyotlar narxini o'z zimmasiga olmaydi. Bundan tashqari, o'qituvchilarga to'lanishi kerak bo'lmagan ish haqi, ta'lim muassasalarini saqlash va hokozolar tufayli jamg'armalar o'sib bormoqda. Elektron o'quv materiallarini ishlab chiqarish o'rmonlarni kesishni nazarda tutmaydi.

3. *Ta'limning moslashuvchanligi* — talabaning o'zi tanlagan, butun o'quv jarayonini uning qobiliyati va ehtiyojlariga to'liq moslashtirgan holda o'rganishning davomiyligi va ketma-ketligi.

4. *Zamon bilan rivojlanish imkoniyati* — elektron o'quv kurslaridan foydalanuvchilar: o'qituvchilar ham, talabalar ham eng so'nggi zamonaviy texnologiyalar va standartlarga muvofiq o'z malaka va bilimlarini rivojlantirmoqda. Elektron o'quv kurslari o'quv materiallarini o'z vaqtida va samarali yangilash imkonini ham beradi.

5. *Potensial teng ta'lim imkoniyatlari* — ta'lim ma'lum bir ta'lim muassasasida o'qitish sifatiga bog'liq emas.

6. *Bilimni baholash mezonlarini belgilash qobiliyati* — elektron ta'limda o'quvchining o'quv jarayonida olgan bilimi baholanadigan aniq mezonlarni belgilash mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Polonskiy V.M. Ta'lim resurslari va Internet imkoniyatlari: uslubiy qo'llanma. M., 2005. 64 b.
2. Reznikova F. A. Internetda ishlashni tez va oson o'zlashtirish: amaliyot. Moskva: Eng yaxshi kitoblar, 2000 yil.
3. Reshek A. M. Ta'lim uchun internetni ishlab chiqish [Elektron resurs].
4. Sovetov B. Y. Axborot texnologiyalari. Moskva: Oliy maktab, 2001. 5. Uskov V.L. Ta'limda axborot texnologiyalari. M., 2004 yil